

AGNES VAN WIJNEN

VISIE IN UITVOERING

ZELF AAN DE SLAG VOOR WERK

EEN INVENTARISATIE VAN DOE-HET-ZELF INSTRUMENTEN ROND WERKEN MET EEN
BEPERKING OF CHRONISCHE ZIEKTE

Agnes van Wijnen

Juli 2011

Deze inventarisatie is mede mogelijk gemaakt door het Revalidatiefonds

ZELF AAN DE SLAG VOOR WERK

EEN INVENTARISATIE VAN DOE-HET-ZELF INSTRUMENTEN ROND WERKEN MET EEN BEPERKING OF CHRONISCHE ZIEKTE

In opdracht van de Chronisch zieken en Gehandicapten Raad

Door Drs. Agnes C. van Wijnen

INHOUD

Inleiding en aanpak

Instrumenten

Conclusies en aanbevelingen

Bijlage 1 Overzicht van keuzen en beslissingen die mensen tegen komen rond werk

Bijlage 2 Betrokken experts en ervaringsdeskundigen

Bijlage 3 Geraadpleegde Internetsites en literatuur

©Juli 2011 Agnes van Wijnen-Visie in Uitvoering

Zandvoorterweg 6, 9658 PN Eexterveen

www.visieinuitvoering.nl

Aanvullingen op deze inventarisatie zijn van harte welkom!

Mail naar agnes@visieinuitvoering.nl

INLEIDING

Voor de Chronisch zieken en Gehandicapten Raad is werk een cruciaal aspect van participatie en daarom speerpunt binnen zijn activiteiten. De participatie van mensen met beperkingen of een chronische ziekte op de arbeidsmarkt is al jaren stabiel op een laag niveau. Alle projecten en interventies ten spijt. Uit de praktijk komt het beeld naar voren dat eigen regie en een actieve rol van de werkzoekende belangrijke voorwaarden zijn voor het met succes realiseren van passend werk. De aandacht voor zelfregie groeit. In verschillende begeleiding-, training- en coachingstrajecten (Databank interventies naar werk) wordt aandacht besteed aan het vergroten van het zelfsturend vermogen van werkzoekenden, als onderdeel van het ontwikkelen van competenties. Nieuw de laatste jaren is de ontwikkeling van digitale instrumenten waarmee mensen zelf actief aan de slag kunnen gaan ter voorbereiding op, en voor het behoud van werk: Doe-het-zelf instrumenten. Dit zijn instrumenten waarmee mensen individueel, met of zonder begeleiding, actief aan de slag kunnen om hun kansen op werk (vinden, behouden en terugvinden) te vergroten. Dergelijke instrumenten vragen een actieve rol van de gebruiker, bieden ruimte voor eigen regie en versterken dit ook. Deze inventarisatie heeft als doel zicht te geven op bestaande doe-het-zelf instrumenten rond werken met een beperking of chronische ziekte (verstandelijk, lichamelijk of psychisch) in Nederland.

AANPAK

De inventarisatie is uitgevoerd in opdracht van de CG-Raad tussen december 2010 en maart 2011. Voor de inventarisatie is dankbaar gebruik gemaakt van de kennis van ervaringsdeskundigen en professionals in het netwerk van de CG-Raad en Visie in Uitvoering. De ervaringsdeskundigen en professionals zijn via e-mail benaderd met de vraag welke doe-het-zelf instrumenten zij kennen rond werk zoeken, werk houden, uitval en terugkeer naar werk. Verder is bij de relevante kenniscentra en via internet gezocht naar instrumenten die binnen deze inventarisatie passen. De bij de instrumenten gepresenteerde beschrijvingen zijn gebruikt als leidraad voor de indeling van instrumenten. Bij de keuze om een instrument al dan niet op te nemen in deze inventarisatie zijn de volgende criteria gehanteerd:

1. Instrument is digitaal beschikbaar;
2. Instrument is ontwikkeld voor mensen met een beperking. Ook zijn enkele instrumenten opgenomen die voor een algemene doelgroep zijn ontwikkeld en bruikbaar en relevant zijn voor mensen met een beperking;
3. Mensen kunnen zelfstandig met het instrument werken;
4. Instrument faciliteert en/of ondersteunt voorbereiding op, behoud van of terugkeer naar werk of zelfredzaamheid rond werk;
5. Instrument is publiek verkrijgbaar, dan wel voor grotere groepen beschikbaar bijvoorbeeld binnen het onderwijs.
6. Uitgesloten zijn teksten zoals brochures of handleidingen.

De instrumenten zijn beschreven met de toepassing, doelgroep, beschikbaarheid en evaluaties. Ervaringen van de doelgroep met de betreffende instrumenten zijn voor zover beschikbaar meegenomen. Om de instrumenten te kunnen linken aan verschillende fasen en beslissingen rond werk zijn daarnaast beslissingen en keuzes geïdentificeerd en beschreven op basis van een indeling in drie fasen: 1. Werk zoeken en vinden; 2. Werk hebben en houden; 3. Uitval en terugkeer naar werk.

Deze beslissingen en keuzen zijn opgenomen in bijlage 1. Het geheel van instrumenten is vervolgens geanalyseerd op ontbrekende instrumenten en thema's en voorzien van adviezen.

LEESWIJZER

De inventarisatie begint met een afzonderlijke presentatie van de gevonden instrumenten, inclusief ervaringen van gebruikers en voor zover beschikbaar de uitkomsten van evaluaties. Ook worden bij de instrumenten de links met beslissingen en keuzen weergegeven. De gevonden instrumenten worden vervolgens per fase gepresenteerd. De inventarisatie wordt afgerond met de conclusies van de analyse en enige aanbevelingen. In de bijlagen worden achtereenvolgens de beslissingen gepresenteerd, de experts genoemd die bijgedragen hebben aan deze inventarisatie, en de geraadpleegde internetsites en literatuur. Aanvullingen op deze inventarisatie zijn van harte welkom!

INSTRUMENTEN

1. Heft in eigen handen, Edunova/Landelijke vereniging Cluster 4 scholen 2008
2. Sollicitatiegids, Weldergroep 2009
3. Digitaalids, SBCM/Basisacademie 2010
4. E-Portfolio, Oba Milestones 2010
5. Game2Work, Ludens P&O/UMCG/Lentis 2007
6. 10 Stappenplan, Media Movers 2010
7. Makkekaart, Visie in Uitvoering 2008
8. PEP-meter, Handicap + Studie Expertisecentrum, 2005/2009
9. Wat werkt, Koninklijke Aurisgroep/NVA/Werkpad 2010
10. Dunov Digitale coach, Dr. Leo Kannerhuis/RE-Phrase 2010
11. Training Arbeidsbelasting SW TAS, SBCM 2009
12. Vraag Welder Toolbox, Weldergroep 2010

Van elk instrument zijn de volgende gegevens weergegeven:

- Naam waaronder het instrument aangeboden wordt
- Jaar waarin het instrument beschikbaar is gekomen
- Organisatie die het instrument aanbiedt
- Korte beschrijving van de aard en de werkwijze van het instrument, waar beschikbaar aangevuld met de aanleiding om het instrument te ontwikkelen
- Toepassing van het instrument gekoppeld aan de gehanteerde fasen, met waar bekend vermelding van de hoeveelheid gebruikers
- Doelgroep voor wie het instrument in eerste instantie gemaakt is
- Beschikbaarheid van het instrument, waar en hoe is het verkrijgbaar, wat kost het
- Kwalitatieve evaluaties en Ervaringen met het gebruik. Veel instrumenten zijn nog niet wetenschappelijk onderzocht op resultaat en effect. Bij zoveel mogelijk instrumenten worden ervaringen van gebruikers - zoals gemeld door het betreffende organisatie- weergegeven
- Relevante keuzes en beslissingen geven aan bij welke van de genoemde keuzes en beslissingen het betreffende instrument van nut kan zijn.

KORTE BESCHRIJVING

Heft in eigen Handen is een computerprogramma, uitgevoerd als een virtueel plein. Bij opening kom je in een winkelstraat terecht. Op de hoek van het plein zie je een paar tieners en een scooter. Wie ben ik? roept de bioscoopreclame vanaf de gevel en Wat kan ik? vraagt de platenzaak. In het café kan het antwoord worden gezocht op de vraag Wat wil ik? Heft in eigen Handen beoogt een structurele bijdrage aan de verbetering van de uitgangspositie van leerlingen binnen het Voortgezet Speciaal Onderwijs (VSO) en het Praktijkonderwijs (PrO) op de arbeidsmarkt te leveren. Doel van het instrument is om jongeren te ondersteunen bij het ontdekken en ontwikkelen van de eigen competenties, het solliciteren en het verkennen van de arbeidsmarkt waardoor de kans op uitstroom naar een duurzame plek op de arbeidsmarkt vergroot wordt. In een virtuele omgeving kunnen jongeren hun drijfveren, arbeidscompetenties en beroepswensen verkennen. Aan de hand van het programma gaan zij op een ontdekkingsreis naar zichzelf en naar hun verhouding tot de arbeidsmarkt. De ontwikkeling van competenties wordt met de coach/leraar vastgelegd in een Persoonlijk Ontwikkelplan. Vanuit school wordt de uitwerking en de realisatie van de in Heft in eigen handen zelf gekozen doelen ondersteunt. In een ander deel van de applicatie bereiden jongeren hun eigen presentatie naar werkgevers voor. Recent is de applicatie uitgebreid waardoor de leerling op actuele vacatures kan zoeken, matchend bij het persoonlijk profiel. Coaches en werkgevers geven binnen het instrument online concreet toepasbare feedback.

TOEPASSING

1. Werk zoeken en vinden; Heft in eigen handen helpt om jongeren meer zicht te geven op hun competenties en wensen ten aanzien van werk. Sinds de start hebben 3.570 leerlingen met Heft in eigen handen gewerkt. In 2010 alleen ging het om 1.300 jongeren.

DOELGROEP

Heft in eigen Handen is ontwikkeld voor leerlingen of werkzoekenden op LBO- VMBO- en MBO-niveau en VSO en PrO leerlingen. Vooral voor leerlingen met ernstige emotionele, psychosociale of gedragsproblemen als hyperactiviteit, autistische stoornis.

BESCHIKBAAR WAAR/HOE/PRIJS

Heft in eigen handen is beschikbaar voor leerlingen op genoemde scholen via de Landelijke Vereniging Cluster4 scholen, T 030-2769911 Email info@wecraad.nl of via Patrick Hallink, project manager, info@edunova.nl. Kosten bedragen 175, = per leerling voor een volledig pakket.

KWALITATIEVE EVALUATIES / ERVARINGEN MET GEBRUIK

Er hebben vier onderzoeken plaats gevonden naar de kwaliteit, het gebruik, de validiteit en gebruikerstevredenheid. Een onderzoek naar de invloed op werkmogelijkheden loopt nog. Heft in eigen handen lijkt de nodige ondersteuning te bieden bij de begeleiding naar werk. De ervaringen van leerlingen zijn over het algemeen positief. Het instrument spreekt de leerlingen aan, ziet er mooi

uit, is uitnodigend, uitdagend; leerlingen blijven enthousiast en geconcentreerd met het instrument werken;

RELEVANTE KEUZES/BESLISSINGEN

In het licht van de geformuleerde keuzes en beslissingen biedt het instrument in ieder geval het volgende: Met Heft in eigen handen kunnen jongeren uitzoeken of ze willen gaan voor vrijwilligerswerk, sociale werkplaats of in loondienst werken op hun niveau of eventueel eronder; of ze hun opleiding of vaardigheden verder willen aanvullen; wat hun mogelijkheden en beperkingen zijn; wat passend werk voor hen inhoudt; hoe ze zich willen presenteren.

KORTE BESCHRIJVING

De Sollicitatiegids is bedoeld voor mensen met een beperking of chronische ziekte als voorbereiding op en ondersteuning bij het sollicitatieproces. Het is een papieren gids en een werkboekje, totaal 35 pagina's met veel praktische informatie, tips en adviezen, actieplannen, logboekpagina's, vraag en antwoordrubriek, vragenlijsten en oefeningen. Aan de orde komen: Zelfonderzoek, Arbeidsmarktoriëntatie, Solliciteren, Brief en CV en Gespreksvoering. De gebruiker kan via de opdrachten de eigen motivatie, waarden rond werk, kwaliteiten en leerpunten verkennen. Er kan een overzicht gemaakt worden van hulpmiddelen en aanpassingen voor werk. Ook een oriëntatie op de arbeidsmarkt en een actieplan voor netwerken zijn onderdeel van de sollicitatiegids. Hoofdonderwerp is de communicatie over de beperkingen in de sollicitatie of later en de manier waarop dit kan worden gedaan. Bij de samenstelling van de Sollicitatiegids zijn ervaringsdeskundigen betrokken.

TOEPASSING

1. Werk zoeken en vinden; Voorbereiding op en ondersteuning bij het sollicitatieproces waarbij de communicatie over de mogelijkheden en beperkingen centraal staat.

DOELGROEP

De Sollicitatiegids is bedoeld voor mensen met een chronische ziekte of functiebeperking die gaan solliciteren. Met de Sollicitatiegids wil VraagWelder de kansen op betaald werk van mensen met een beperking of chronische ziekte vergroten.

BESCHIKBAAR WAAR/HOE/PRIJS

De sollicitatiegids is te bestellen via www.vraagwelder.nl/solliciteren of telefonisch 0900-4800300. De gids kost € 12,50.

KWALITATIEVE EVALUATIES / ERVARINGEN MET GEBRUIK

Er heeft geen onderzoek plaats gevonden naar ervaringen met en effecten van de sollicitatiegids.

RELEVANTE KEUZES/BESLISSINGEN

In het licht van de geformuleerde keuzes en beslissingen biedt het instrument in ieder geval het volgende: De Sollicitatiegids helpt bij de keuze voor vrijwilligerswerk, sociale werkplaats of werken in loondienst; Helpt om uit te zoeken of en welke vaardigheden verder te ontwikkelen; of men onder eigen niveau en ervaring wil werken; wat passend werk concreet betekent; wat en hoe men in de sollicitatie wil bespreken rond eigen mogelijkheden en beperkingen;

KORTE BESCHRIJVING

Met de DigiTaalgids kunnen mensen zelfstandig taaloefeningen maken in een elektronische leeromgeving op hun eigen plek, tijd en tempo. De gebruiker kiest uit oefeningen in vier verschillende domeinen die de taalvaardigheid op het werk vergroten. De DigiTaalgids biedt taaloefeningen op verschillende niveaus. Het gaat om oefeningen in het lezen van brieven, instructies, teksten, e-mails en bijvoorbeeld tabellen; oefeningen in het schrijven van kaartjes, korte briefjes, veel voorkomende zinnen en sms'jes; spelling en het begrijpen van woorden die regelmatig terugkomen op het werk. De DigiTaalgids is gemaakt om laaggeletterdheid in de SW-sector bespreekbaar te maken en concreet aan te pakken. Als voor de eerste keer ingelogd wordt doet de cursist een instaptest, daarna volgt een advies over op welk niveau het beste gestart kan worden met de DigiTaalgids voor het lezen en voor het schrijven. De cursist kan zelf of in overleg met een begeleider bepalen welke leerroute hij of zij volgt en welke oefeningen in welke domeinen gedaan worden. In de vernieuwde versie is ook een onderdeel Rekenen toegevoegd.

TOEPASSING

1. Werk zoeken en vinden; De DigiTaalgids is geschikt voor zowel de voorbereiding op werk als het doorgroeien in werk en helpt mensen om hun taalvaardigheid op het werk te vergroten.

DOELGROEP

De DigiTaalgids is ontwikkeld voor huidige en toekomstige medewerkers van een sociale werkplaats met een taalachterstand.

BESCHIKBAAR WAAR/HOE/PRIJS

De DigiTaalgids is voor de doelgroep beschikbaar via de Sociale Werkplaats. Deze kunnen het instrument aanschaffen bij de Basisacademie, Marijke Tiemersma, M 06-51366709 of E-mail marijketiemersma@basisacademie.nl Kosten € 1275, = instaptarief voor drie jaar voor alle medewerkers van een SW organisatie. Dit is exclusief kosten voor hosting, implementatie en technische ondersteuning. Op www.detaalgids.nl is een Demo beschikbaar.

KWALITATIEVE EVALUATIES / ERVARINGEN MET GEBRUIK

De DigiTaalgids is gestart als Pilot, eind 2010 is het instrument geëvalueerd en beoordeeld als een goed instrument. De deelnemende SW-organisaties zijn positief over het werken met een elektronische leeromgeving. Werknemers zijn enthousiast en merkbaar actief met het vergroten van hun basisvaardigheden. Naar aanleiding van de evaluatie is de DigiTaalgids uitgebreid met taaloefeningen op meerdere niveaus en een onderdeel rekenen. In 2011 zal een vervolg gemaakt worden, de DigiTaalgids Plus. Dit wordt een complete lesmethode voor basisvaardigheden taal en rekenen.

RELEVANTE KEUZES/BESLISSINGEN

In het licht van de geformuleerde keuzes en beslissingen biedt het instrument in ieder geval het volgende: Met de Digitaalguids traint de gebruiker vaardigheden voor de werksituatie: taal en rekenvaardigheden.

KORTE BESCHRIJVING

Zowel het vinden van werk als ook het behouden van een baan is voor mensen met ASS lastig omdat een mondelinge presentatie tijdens een sollicitatiegesprek vaak erg moeilijk wordt gevonden. Het E-Portfolio biedt de gebruiker de mogelijkheid om tijdens een sollicitatie zichtbaar te maken welke vaardigheden en talenten men bezit door (delen van) het portfolio te laten zien. Het digitaal portfolio is specifiek gericht op het traject naar werk. In het E-Portfolio brengt de gebruiker de eigen competenties in beeld voor zichzelf en voor de werkgever. Het is eigendom van de gebruiker en wordt door de gebruiker zelf beheerd. Mensen kunnen er gedurende hun hele loopbaan certificaten, diploma's, beoordelingen, foto's, filmpjes, stageverslagen, referenties en andere relevante documenten in opnemen, bewerken en opmaken. Het E-Portfolio bevat vragenlijsten die helpen bij het samenstellen ervan. Dit gebeurt in een beveiligde omgeving, waarbij de gebruiker bepaalt wie welke onderdelen mag bekijken. Het E-Portfolio biedt mogelijkheden om competentiegericht onderwijs, arbeidsbemiddeling en re-integratie te ondersteunen. OBA Milestones heeft in 2005 in samenwerking met het Dr. Leo Kannerhuis een E-Portfolio ontwikkeld speciaal voor leerlingen van Cluster 4 scholen: E-PortfolioVier. Enkele honderden leerlingen maken hier gebruik van.

Toepassing

1. Werk zoeken en vinden; Het E-Portfolio is een instrument ter voorbereiding op en als hulpmiddel bij mondelinge sollicitaties of presentaties op weg naar werk.

DOELGROEP

Jongeren en volwassenen met een autisme spectrum stoornis (ASS).

BESCHIKBAAR WAAR/HOE/PRIJS

E-Portfolio is verkrijgbaar via OBA Milestones, contactpersoon: Bram Barkhuysen, T 0161-226048 of Email bram.barkhuysen@oba-milestones.eu Kosten € 58,31 inclusief 19% BTW per persoon.

KWALITATIEVE EVALUATIES / ERVARINGEN MET GEBRUIK

Nog niet beschikbaar

RELEVANTE KEUZES/BESLISSINGEN

In het licht van de geformuleerde keuzes en beslissingen biedt het instrument in ieder geval het volgende: Het E-Portfolio helpt bij het uitzoeken en zichtbaar maken van de eigen mogelijkheden, ervaring en competenties in het traject naar werk.

KORTE BESCHRIJVING

Game2work is een interactieve game waarmee jongeren zich kunnen profileren en presenteren naar werkgevers met als doel een baan. Het programma concentreert zich op kansen en mogelijkheden van jongeren met psychische beperkingen. Door vijf sets van open vragen te doorlopen bouwt de jongere aan haar of zijn eigen unieke verhaal wat de basis vormt voor een presentatie. Deze presentatie is zichtbaar voor werkgevers die ook op de site aanwezig zijn. Game2work wordt veelal ingezet in trajecten rond werk waarbij de coach of begeleider ook binnen de game optreedt als coach en gesprekspartner en feedback geeft op (delen van) het verhaal in wording. De coachrol kan ook door een ouder, vriend of leraar naar keuze van een jongere vervuld worden. Wanneer de jongere zich optimaal heeft gepresenteerd kan hij in Game2work contact opnemen met een werkgever en kunnen gezamenlijk de mogelijkheden worden bekeken. De werkgevers binnen Game2work zijn voornamelijk afkomstig uit het noorden van het land.

TOEPASSING

1. werk zoeken en vinden; Focus van Game2work is matching van jongeren met psychische beperkingen met werkgevers die banen beschikbaar hebben voor deze doelgroep.

DOELGROEP

Jongeren met psychische beperkingen.

BESCHIKBAARHEID WAAR/HOE/PRIJS

Op www.game2work.nl kunnen jongeren binnen een arbeidstraject zich melden met hun coach of begeleider. Voor jongeren buiten een formeel arbeidstraject is Game2work voorlopig kosteloos beschikbaar, zij kunnen zich melden met een leraar, familielid of vriend die als coach wil optreden. Betrokkenen krijgen vervolgens een inlogcode.

KWALITATIEVE EVALUATIES / ERVARINGEN MET GEBRUIK

Momenteel zijn er ongeveer 40 jongeren en 20 werkgevers actief met het Game2work. In een paar overall evaluaties en door middel van evaluatieve vragen in het instrument zijn de reacties van gebruikers gepeild. De reacties zijn gevarieerd. Men is enthousiast over de focus op kracht en mogelijkheden van het instrument. Over de geschiktheid van Game2work voor mensen met autisme wisselen de meningen tussen te verwarrend en juist heel geschikt voor de doelgroep.

RELEVANTE KEUZES/BESLISSINGEN

In het licht van de geformuleerde keuzes en beslissingen biedt het instrument in ieder geval het volgende: Game2Work helpt bij actief zoeken naar werk door een eigen presentatie voor te bereiden en presenteren aan werkgevers.

10 STAPPENPLAN; JAAR: 2010 ORGANISATIE: MEDIA MOVERS

KORTE BESCHRIJVING

Het 10 Stappenplan is een digitaal instrument waarmee mensen die werk zoeken aan de slag gaan om te ontdekken wat hun passies zijn, hoe hun droombaan er uit ziet, hoe LinkedIn, Twitter, Facebook en Hyves gebruikt kunnen worden om vacatures te vinden en te solliciteren. Kortom hoe je succesvol kunt solliciteren. Het ontwikkelen en beschikbaar stellen van het 10 Stappenplan is ingegeven door het wegvallen van het UWV budget voor re-integratie, en door de vele vragen van werkzoekers.

TOEPASSING

1. Werk zoeken en vinden; Het 10 stappenplan leert mensen hoe ze allerlei middelen, in het bijzonder social media, kunnen gebruiken om banen te vinden en zichzelf aantrekkelijk te presenteren bij een werkgever.

DOELGROEP

Het 10 Stappenplan is ontwikkeld voor iedereen die werk zoekt, het is niet specifiek bestemd voor mensen met een functiebeperking. Het instrument bevat opdrachten en vragen die bruikbaar zijn voor iedereen die werk zoekt, met of zonder beperkingen.

BESCHIKBAAR WAAR/HOE/PRIJS

Het 10 stappenplan is gratis verkrijgbaar via www.helpjezelfaaneenbaan.nl Door op de site naam en E-mailadres op te geven krijgt de gebruiker een inlogcode voor het 10 stappenplan. Daarnaast ontvangt de gebruiker een tweewekelijks E-zine Sollicitatietips@More! met tips en hints. Op de site worden daarnaast betaalde diensten aangeboden zoals een Werkboek, Perfect-CV, Winnende Sollicitatiebrief, Video-CV, Coaching en Outplacement.

KWALITATIEVE EVALUATIES / ERVARINGEN MET GEBRUIK

Op de site zijn vele reacties van gebruikers van het 10 Stappenplan opgenomen.

RELEVANTE KEUZES/BESLISSINGEN

In het licht van de geformuleerde keuzes en beslissingen biedt het instrument in ieder geval het volgende: Het 10 stappenplan helpt bij het uitzoeken wat voor werk iemand wil doen, en hoe men het proces van werk vinden optimaal kan aanpakken.

KORTE BESCHRIJVING

De Makkekaart is een digitaal instrument waarmee werkzoekers en werknemers inzicht krijgen in hun eigen mogelijkheden en grenzen, hoe die te managen, hoe je duurzaam en optimaal kunt leven en werken met een lichamelijke of psychische functiebeperking of chronische ziekte en hoe je daarover kunt communiceren met collega's en de werkgever. De Makkekaart geeft inzicht, vergroot de handelingsmogelijkheden, versterkt het zelfvertrouwen en faciliteert zelfregie. De Makkekaart bestaat uit drie modules: Eigen Gebruiksaanwijzing, Passend Werk en Communicatie. In totaal meer dan 100 vragen, een Dagboek, voorbeelden, tips en informatie die afkomstig zijn uit de dagelijkse praktijk. Aan het eind van elke module worden de belangrijkste conclusies weergegeven in een resultatenoverzicht. De Makkekaart is ontwikkeld voor zelfstandig gebruik, maar kan ook goed met ondersteuning gebruikt worden. De Makkekaart is ontwikkeld op basis van ervaringskennis. Bij de Makkekaart is een handleiding en training in ontwikkeling voor professionals die met de Makkekaart willen werken. Dit pakket zal eind 2011 beschikbaar zijn.

TOEPASSING

1. Werk zoeken en vinden
2. Werk hebben en houden
3. Uitval en terugkeer naar werk

De diverse onderdelen van de Makkekaart zijn bruikbaar in verschillende fasen rond werk. Resultaat van de Makkekaart is een eigen gebruiksaanwijzing, een profiel voor passend werk en een plan voor communicatie over de mogelijkheden en beperkingen in de werksfeer. Ongeveer 250 mensen gebruiken de Makkekaart of hebben de Makkekaart gebruikt.

DOELGROEP

Mensen met psychische of lichamelijke beperking en/of een chronische ziekte. De Makkekaart is gemaakt voor mensen die werk zoeken en mensen die werk hebben, en kan ook gebruikt worden om de eigen mogelijkheden en behoeften in beeld te brengen voor terugkeer naar werk na uitval.

BESCHIKBAAR WAAR/HOE/PRIJS

De Makkekaart is te bestellen via www.makkeweb.nl. Een jaarabonnement op de Makkekaart kost € 142,80 per stuk voor bedrijven en organisaties. Individuele mensen met een beperking betalen een sterk gereduceerd tarief van € 44,65 voor een jaarabonnement.

KWALITATIEVE EVALUATIES / ERVARINGEN MET GEBRUIK

Op Makkeweb.nl staan reacties en ervaringen van gebruikers en professionals met de Makkekaart. Gebruikers en professionals zijn over het algemeen bijzonder positief over de inhoud en de praktische toepasbaarheid van het instrument. Wel wordt wat twijfel geuit over zelfstandig gebruik van het instrument bij lager opgeleiden gezien de uitgebreidheid van het instrument. TNO-ICT Groningen heeft het instrument getest op gebruiksvriendelijkheid. Momenteel wordt een wetenschappelijke effectmeting van de Makkekaart uitgevoerd door het Lectoraat Arbeidsparticipatie van de Hanzehogeschool te Groningen.

RELEVANTE KEUZES/BESLISSINGEN

In het licht van de geformuleerde keuzes en beslissingen biedt het instrument in ieder geval het volgende: De Makkekaart helpt bij het uitzoeken van mogelijkheden, beperkingen en oplossingen rond werk; wat passend werk concreet betekent; de keuze voor balans tussen werk en rust en hoe die balans er uit ziet; hoe terugkeer naar werk mogelijk is; wat en hoe men in de sollicitatie of op het werk wil bespreken rond eigen mogelijkheden en beperkingen; welke behoefte er is aan coaching of begeleiding; welke vaardigheden men verder wil ontwikkelen;

KORTE BESCHRIJVING

De PEP-meter, ofwel Pijn en Energiemeter is ontwikkeld voor studenten die te maken hebben met energieproblemen en/of pijn als gevolg van een lichamelijke aandoening. Het is een hulpmiddel om deze onzichtbare klachten zichtbaar te maken en te ontdekken waardoor de klachten veroorzaakt worden, en waar grenzen liggen. Gebruikers kunnen gedurende twee weken hun bezigheden invullen, die waarden op de mate waarin de activiteiten belastend zijn en daarbij op een energie en pijnmeter scoren hoeveel pijn en energie ze hebben. Met behulp van een weekoverzicht en een vragenlijst kan de gebruiker een analyse maken van de ingevulde scores. Daarbij worden suggesties gedaan voor manieren om met pijn en vermoeidheid om te gaan, voorzieningen te realiseren en studieaanpassingen te doen. Het instrument is oorspronkelijk in een papieren versie aangeboden. Later is er ook een digitale webapplicatie van gemaakt.

TOEPASSING

1. Werk zoeken en vinden
2. Werk hebben en houden
3. Uitval en terugkeer naar werk

Hoewel het instrument is ontwikkeld voor studenten kan het goed bruikbaar zijn voor iedereen die werk zoekt, werk heeft en werk wil behouden die meer inzicht in de eigen belasting en belastbaarheid wil krijgen en handreikingen wil krijgen om hiermee om te gaan. De inzichten van de PEP-meter kunnen bovendien helpen om over de eigen beperkingen en mogelijkheden te praten met collega's, leidinggevenden of een werkgever.

DOELGROEP

Studenten en stagiairs in het hoger beroeps- en wetenschappelijk onderwijs die te maken hebben met pijn en energieproblemen. Tevens geschikt voor werkzoekers, werknemers en mensen die proberen terug te keren naar werk.

BESCHIKBAAR WAAR/HOE/PRIJS

De PEP-meter wordt gratis aangeboden via de website van Handicap + Studie Expertisecentrum, www.handicap-studie.nl. Na het invullen van het eigen e-mailadres, een gebruikersnaam en de keuze van een wachtwoord krijgt de gebruiker een inlogcode toegestuurd. Bij de PEP-meter is een papieren handleiding verkrijgbaar voor studenten en begeleiders. Hierin is ook theorie opgenomen over pijn en vermoeidheid. Op de site is ook informatie te vinden over een training voor studenten, "Omgaan met pijn en vermoeidheid" die aansluit bij de PEP-meter.

KWALITATIEVE EVALUATIES / ERVARINGEN MET GEBRUIK

Niet beschikbaar

RELEVANTE KEUZES/BESLISSINGEN

In het licht van de geformuleerde keuzes en beslissingen biedt het instrument in ieder geval het volgende: De PEP-meter helpt bij het inzicht krijgen in de eigen beperkingen en oplossingen rond

studie en werk, rekening houden met de grenzen en kiezen voor balans. Ook geeft het instrument input voor een gesprek over aanpassingen op de opleiding of in werk.

KORTE BESCHRIJVING

De meeste jongvolwassenen met een vorm van autisme lopen vaak vast in werk door problemen in de communicatie over en weer. De werkgever is meestal onbekend met autisme. Hij weet niet waar hij op moeten letten bij een werknemer of stagiair en ook niet hoe je de specifieke talenten van iemand met autisme kunt benutten. Wat Werkt is een praktische map met als onderwerpen informatieverwerking, moeite met afstemmen en moeilijk te volgen uitingen. De losse bladen kunnen mensen met autisme op de stage of het werk gebruiken om samen met de werkgever problemen op te lossen. De bladen geven inzicht in de stoornis, maar geven vooral aan wat er nodig en mogelijk is om de kwaliteiten van mensen met een autisme spectrum stoornis uit de verf te laten komen. Doordat de werknemer met de map zelf kan uitleggen wat zijn mogelijkheden en beperkingen zijn en onder welke condities die zich voordoen, komt hij sterker en zelfstandiger over. Bij de werkmap is een training en een reader ontwikkeld voor stagebegeleiders en werkbegeleiders die met de werkmap willen werken. De werkmap wordt doorlopend aangevuld met concrete situaties en oplossingen en is ontwikkeld in samenwerking met het NVA en Werkpad.

TOEPASSING

2. Werk hebben en houden;

De werkmap, of bladen daaruit, worden meegenomen en ingezet bij gesprekken tussen werknemer en leidinggevende of werkgever. Voorafgaand daaraan beschrijft de werknemer zijn/haar autisme en de condities waaronder hij of zij optimaal kan functioneren. In de werkmap worden ook bespreekpunten voor de gesprekken genoteerd. Op het moment van deze inventarisatie gebruiken circa 90 professionals Wat Werkt.

DOELGROEP

Werknemers, stagiairs en studenten in het beroepsonderwijs met een autisme spectrum stoornis.

BESCHIKBAAR WAAR/HOE/PRIJS

De Wat Werkt map wordt aangeboden in combinatie met een training en een reader. Kosten € 205,- Verkrijgbaar via Auris Dienstverlening Houten, Johan van de Hart, 0294-284095 of j.vd.hart@auris.nl Tot nu toe is het pakket aangeboden via jobcoaches en stagebegeleiders. Auris zal dit pakket binnenkort ook rechtstreeks aan bieden aan mensen met een autisme spectrum stoornis.

KWALITATIEVE EVALUATIES / ERVARINGEN MET GEBRUIK

Het instrument is geëvalueerd door: Autisme ten top (een groep van hoogopgeleide personen met een autisme spectrum stoornis), een kinder- en jeugdpsychiater en een vrouw met autisme. De map is daarnaast door verschillende werknemers en stagiairs met autisme uitgetoetst en enthousiast ontvangen. 'Wat werkt ...' ontving in 2010 de SBCM Arbeidsontwikkelprijs (het kennis- en expertisecentrum voor arbeidsontwikkeling, gezond en veilig werken en arbeidsmarkt in de SW-sector).

RELEVANTE KEUZES/BESLISSINGEN

In het licht van de geformuleerde keuzes en beslissingen biedt het instrument in ieder geval het volgende: Wat werkt helpt om concreet te maken wat passend werk is en om dit met leidinggevende of werkgever te bespreken.

KORTE BESCHRIJVING

Dunov is een digitaal programma dat op een mobiel toestel, zoals een smartphone, kan worden gedownload. Met het programma kunnen diverse digitale coaches worden gebruikt: een OV-coach, een School-coach en een Agenda-coach. De digitale coach helpt bij het plannen en uitvoeren van taken, omgang met anderen, twijfel over te maken keuzes en problemen oplossen. Een digitale coach is een geschreven dialoog tussen de coach en de gebruiker. De gebruiker heeft bijvoorbeeld te maken met een treinvertraging, de OV-Coach helpt stap voor stap naar een oplossing toe. De coach stelt eerst meerkeuzevragen en de gebruiker kiest een antwoord. Zo kan de digitale coach de hulpvraag verkennen. Vervolgens helpt de coach stapsgewijs met instructies te plannen en organiseren en problemen op te lossen. De coach geeft ook tips om met een situatie om te gaan. De digitale coach stimuleert zelfredzaamheid van mensen met een autisme spectrum stoornis in nieuwe of onverwachte situaties die onwennig, onduidelijk of stressvol kunnen zijn. Ontwikkeld in samenwerking met het Dr. Leo Kannerhuis en RE-Phrase.

TOEPASSING

2. Werk hebben en houden; De OV-coach en de Agenda-coach kunnen in werksituaties concrete steun en oplossingen bieden bij het zelfstandig functioneren. Het zijn hulpmiddelen voor school, stage en werk.

DOELGROEP

Mensen met problemen in de informatieverwerking. Mensen met autisme spectrum stoornis, AD(H)D of verminderde hersenfuncties.

BESCHIKBAAR WAAR/HOE/PRIJS

Dunov digitale coaches zijn aan te schaffen via www.dunov.com, het basisprogramma is gratis downloadbaar. De digitale coachprogramma's kunnen vervolgens via het basisprogramma gekocht worden. De OV-Coach kost € 50, - eenmalig, de Agenda-coach kost € 18, - per maand incl. BTW.

KWALITATIEVE EVALUATIES / ERVARINGEN MET GEBRUIK

Effecten van Dunov digitale coach zijn op kleine schaal gemeten en laten een toename van zelfstandigheid zien, afname van afhankelijkheid, toename welbevinden en afname van kosten.

RELEVANTE KEUZES/BESLISSINGEN

In het licht van de geformuleerde keuzes en beslissingen biedt het instrument in ieder geval het volgende: Dunov digitale coach OV en Agenda helpt heel concreet mensen bij het zelfstandig reizen en plannen van activiteiten. Het instrument ondersteunt deze specifieke vaardigheden.

KORTE BESCHRIJVING

TAS is een E-learning pakket waarmee medewerkers van een Sociale Werkplaats om leren gaan met arbeidsrisico's in de sectoren Industrie en Dienstverlening. Het lespakket gaat concreet in op duurzaam werken, dus grenzen kennen en er rekening mee houden, het werkt aan veiligheid op het werk in brede zin. TAS heeft als doel het voorkomen en verminderen van uitval. Tas bestaat uit video's, gesproken tekst, foto's en tekeningen. Het lespakket kan zowel individueel als in een groep gebruikt worden. SBCM organiseert ook train-de-trainerssessies. Tijdens deze sessies leren opleiders hoe ze met het cursusmateriaal kunnen werken.

TOEPASSING

3. Uitval en terugkeer naar werk; TAS draagt bij aan het voorkomen en verminderen van fysieke en psychische belasting van SW-medewerkers. Het wil uitval voorkomen.

DOELGROEP

Medewerkers van een Sociale Werkplaats die zelfstandig werken

BESCHIKBAAR WAAR/HOE/PRIJS

Individuele SW medewerkers kunnen hun werkbegeleider vragen om het Tas E-learning pakket te mogen gebruiken. TAS is gratis beschikbaar voor SW bedrijven via www.sbcm.nl.

KWALITATIEVE EVALUATIES / ERVARINGEN MET GEBRUIK

Op de site worden ervaringen van drie SW bedrijven gemeld, waarvan bij een bedrijf de SW medewerkers zelf en zelfstandig met TAS aan de slag zijn geweest. Zij ervaren TAS als eenvoudig van opzet en toegankelijk, het lespakket prikkelt medewerkers tot alertheid en actie.

RELEVANTE KEUZES/BESLISSINGEN

In het licht van de geformuleerde keuzes en beslissingen biedt het instrument in ieder geval het volgende: Tas traint vaardigheden op het gebied van de balans tussen werk en rust en veilig werken.

KORTE BESCHRIJVING

De VraagWelder Toolbox is verkrijgbaar op internet en bestaat uit uitgebreide informatie, tips en praktische instrumenten zoals actieplannen, logboek- en notitiepagina's, checklists, vragenlijsten en oefeningen die via PDF documenten te downloaden zijn en zo te gebruiken op de eigen computer. De gebruiker kiest welke onderdelen hij wil lezen en gebruiken, en bepaalt zo de route. De VraagWelder Toolbox wil de weg wijzen door het complexe zorg- en sociale zekerheidsstelsel voor werknemers die (langdurig) ziek zijn, maar is ook geschikt voor werkgevers en professionals zoals medisch specialist, bedrijfsarts, fysiotherapeut, psycholoog en arbeidsdeskundige. Gebruikers kunnen via de inlogcode op elk gewenst moment en op iedere plek inloggen en de Toolbox gebruiken. De Toolbox is gebaseerd op ervaringen van zieke werknemers zelf. Er is ook een Reisgids zieke werknemer op papier in de vorm van een werkboekje (2005) met dezelfde inhoud als de VraagWelder Toolbox.

TOEPASSING

3. Uitval en terugkeer naar werk; De VraagWelder Toolbox wil zieke werknemers en andere betrokkenen informeren en ondersteunen bij de terugkeer naar werk.

DOELGROEP

De VraagWelder Toolbox kan gebruikt worden door alle werknemers - ongeacht de aard van hun ziekte of handicap - die langdurig ziek zijn en weer aan de slag willen.

BESCHIKBAAR WAAR/HOE/PRIJS

De VraagWelder Toolbox kost € 19,50 voor een jaarabonnement en is verkrijgbaar via www.vraagweldertoolbox.nl. De papieren variant kost € 12,50 en is te bestellen op dezelfde site.

KWALITATIEVE EVALUATIES / ERVARINGEN MET GEBRUIK

In februari 2010 heeft Welder een enquête gehouden onder gebruikers van de Toolbox. De gebruikers geven de Toolbox gemiddeld een 7 op een 10puntsschaal, het wordt gezien als een goed hulpmiddel.

RELEVANTE KEUZES/BESLISSINGEN

In het licht van de geformuleerde keuzes en beslissingen biedt het instrument in ieder geval het volgende: De Vraag Welder Toolbox helpt bij het kiezen voor een balans tussen werk en rust, het uitzoeken hoe passend werk er uit ziet, welke oplossingen nodig zijn, het ontdekken van mogelijkheden en verplichtingen bij uitval en terugkeer naar werk, het voorbereiden van terugkeer in dezelfde of een andere baan.

CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Opvallend veel instrumenten naar werk die opgenomen zijn in databestanden zoals interventiesnaarwerk.nl van Divosa, zijn trainingen en coachingstrajecten en daarmee vergelijkbare methodieken - met een meer of minder sterke empowerment doelstelling. De Vrijbaan Empowerment Methode is bijvoorbeeld een methode die volledig gericht is op empowerment en zelfregie naar werk. De huidige generatie trainingsinstrumenten is echter zonder uitzondering gemaakt voor groepsgewijze toepassing en leent zich niet voor zelfstandig gebruik. De groeiende aandacht voor zelfregie wordt sinds kort in toenemende mate vertaald naar instrumenten waarmee mensen zelfstandig aan de slag kunnen: Doe-het-zelf instrumenten. In deze inventarisatie is juist daarnaar gezocht. Totaal zijn tijdens de inventarisatieperiode twaalf doe-het-zelf instrumenten gevonden die aan de gestelde criteria voldoen.

De overgrote meerderheid van de instrumenten, 83%, zijn digitale instrumenten waarmee op de eigen computer gewerkt kan worden. Slechts twee instrumenten, de Sollicitatiegids en Wat Werkt, zijn papieren instrumenten. Een instrument, de VraagWelder Toolbox is ook in de oorspronkelijke papieren variant verkrijgbaar als Reisgids voor de werknemer. De PEP-meter was bij verschijnen in 2005 ook een papieren instrument, maar is ondertussen verder ontwikkeld tot een digitaal instrument. Publieke beschikbaarheid (en bekendheid) is een belangrijke voorwaarde vanuit het oogpunt van zelfstandig aan de slag kunnen gaan. Enkele opgenomen instrumenten zijn (nog) niet volledig publiek toegankelijk. Dit is het geval voor het instrument Heft in eigen handen, de Digitaal gids, de Wat werkt map en de Training Arbeidsbelasting. Het is de moeite waard de mogelijkheden te onderzoeken om deze instrumenten algemeen beschikbaar te maken en zo meer mensen te laten profiteren van de kwaliteiten ervan. De instrumenten zijn allemaal ontwikkeld tussen 2005 en 2010, waarvan alleen al in 2010 zes instrumenten op de markt zijn gekomen. Die groeitrend, de toenemende aandacht voor zelfregie en het breed verspreide computergebruik rechtvaardigt de verwachting dat er de komende jaren meer (digitale) instrumenten ontwikkeld zullen worden waarmee mensen zelf aan de slag kunnen. Momenteel ontwikkelen de DVN en het Coronel Instituut gezamenlijk voor mensen met diabetes bijvoorbeeld een E-learning programma. Het instrument is gericht op werk hebben en houden (fase 2), en uitval en terugkeer naar werk (fase3).

FASEN

De meeste instrumenten in deze inventarisatie hebben een functie in een van de drie onderscheiden fasen, drie instrumenten kunnen worden ingezet in twee of meer van de fasen. Onderstaande tabel laat dit zien. De grootste aandacht gaat uit naar werk zoeken en vinden, de eerste fase. Acht instrumenten in deze inventarisatie hebben een functie in deze fase. Dat kan misschien opgevat worden als tekenend voor de spreiding van aandacht en inzet op het gebied van werk van mensen met een beperking of chronische aandoening: centraal staat werk zoeken en vinden. Vijf instrumenten, iets minder dan de helft heeft betrekking op de tweede fase van werk hebben en houden en vier instrumenten richten zich op de fase van uitval en terugkeer naar werk. In de inventarisatie komen alle fasen inhoudelijk dus wel aan bod, waarbij relatief de minste aandacht gaat naar de fase van uitval en terugkeer naar werk. Het gegeven dat werk (vol)houden voor mensen met

een beperking en/of chronische ziekte zeker zo lastig is als het vinden van werk vraagt om meer aandacht van onder andere de ontwikkelaars van instrumenten op dit gebied.

Instrumenten →	Heft in eigen	Sollicitatiegids	Digitaalgids	E-Portfolio	Game2work	10 stappen	Makkekaart	PEP	Wat werkt	Dunov	TAS	VraagWelder
Fasen ↓												
Fase 1	x	x	x	x	x	x	x	x				
Fase 2				x			x	x	x	x		
Fase 3							x	x			x	x

DOELGROEP

De instrumenten zijn ontwikkeld voor verschillende doelgroepen, sommige voor een smalle doelgroep, andere voor meerdere doelgroepen. Het 10 stappenplan is daarop een uitzondering. Het is een instrument wat niet voor de doelgroep is ontwikkeld maar daarvoor wel bruikbaar is. De Digitaalgids en TAS zijn heel breed inzetbaar voor alle werknemers van een sociale werkplaats, dat kunnen mensen zijn met verstandelijke, lichamelijke en/of psychische beperkingen en een combinatie daarvan met lees en rekenachterstanden. Heft in eigen hand, Sollicitatiegids, Makkekaart, PEP-meter en VraagWelder Toolbox zijn inzetbaar voor een brede doelgroep van mensen met lichamelijke of psychische beperkingen of een combinatie van de twee. Daaronder worden ook begrepen mensen met een autisme spectrum stoornis of niet aangeboren hersenletsel. De overige vier instrumenten zijn gericht op mensen met psychische beperkingen, waarbij de Dunov digitale coach ontwikkeld is voor mensen met autisme, ADHD of verminderde hersenfuncties. Wat Werkt en het E-Portfolio zijn beide specifiek gericht op ondersteuning van mensen met een autisme spectrum stoornis. Opvallend veel instrumenten in de inventarisatie richten zich dus op mensen met autisme. De meeste instrumenten zijn bruikbaar voor een brede doelgroep. Voor mensen met een verstandelijke beperking zijn het minste doe-het-zelf instrumenten gevonden rond werk. Alleen de Digitaalgids en TAS, de ene gericht op ontwikkeling van taal- en rekenvaardigheden en TAS op het voorkomen van uitval zijn ontwikkeld voor onder andere deze doelgroep.

Instrumenten-Doelgroep ↓	Heft in eigen	Sollicitatiegids	Digitaalgids	E-Portfolio	Game2Work	10stappen	Makkekaart	PEP	Wat werkt	Dunov	TAS	VraagWelder
Verstan			x								x	
Lichaam	x	x	x				x	x			x	x
Psyche	x	x	x	x	x		x	x	x	x	x	x
Combinatie	x	x	x				x	x			x	x

Maar voor elke doelgroep is er wel een instrument in iedere fase. Daarmee worden niet noodzakelijkerwijs alle keuzen en beslissingen die genoemd zijn behandeld in de beschikbare instrumenten.

KEUZEN EN BESLISSINGEN

Tabel 3 Overzicht instrumenten naar keuzen

Instrumenten →	Heft in eigen	Sollicitatiegids	Digitalegids	E-Portfolio	Game2work	10 stappen	Makkekaart	PEP-meter	Wat werkt	Dunov	TAS	VraagWelder
Keuzen ↓												
Vrijw/SW/Loon/EB	x	x										
Wajong												
Opleiding+	x											
Vaardigheden +	x	x	x				x			x	x	
Onder niveau	x	x										
Zelfactiefzoeken		x		x	x	x	x					
Soort werk	x	x				x						
Beper/Mogelijkhe	x			x	x		x	x				
Passend werk	x	x					x		x			x
Hulp naast werk												
Beperking in soll		x					x					
Praten op werk							x	x	x			x
Afspraken beperki							x		x			x
Balans							x	x			x	x
Coaching werk							x					x
Terugkeer zelfde w												x
Uitkering UWV		x										

Uit het overzicht in Tabel 3 wordt snel duidelijk welke van de geformuleerde clusters van beslissingen¹ wel en welke niet in de op dit moment bestaande instrumenten aan de orde komen. Natuurlijk kan en hoeft niet elke keuze in elk instrument aan de orde te komen. Wat opvalt, is dat er zes instrumenten zijn, (50%), die opgebouwd zijn rond een of twee van de benoemde thema's en twee instrumenten die drie van de benoemde thema's aan de orde hebben. Vier instrumenten, de VraagWelder Toolbox, Heft in eigen hand, de Sollicitatiegids en de Makkekaart pakken tussen de zes en tien van de benoemde beslissingen bij de kop.

WITTE VLEKKEN

Belangrijke vraag voor de analyse is ook of er clusters van beslissingen zijn die van belang zijn, die niet of nauwelijks aan bod komen. Die zijn er inderdaad. En waar zitten de witte vlekken? Voor zover zichtbaar binnen het kader van dit onderzoek is dat het geval bij vragen rond het al dan niet gebruik maken van een (gedeeltelijke) uitkering zoals Wajong of andere arbeidsongeschiktheidsuitkeringen. Antwoord op deze vragen hangen nauw samen met een inschatting van de eigen mogelijkheden en ambities, de beperkingen en de kansen op de arbeidsmarkt. De gevolgen van deze keuzen zijn groot voor de betrokkene en vragen een grondige afweging. Alleen in de Sollicitatiegids komt dit vraagstuk aan de orde. Een mogelijkheid kan zijn toevoegen in bestaande instrumenten. Overigens dient

¹ zie bijlage 1 voor het volledige overzicht van keuzen en beslissingen

daarbij de vraag gesteld worden of dit een vraag is die juist goed tot zijn recht komt in een instrument of dat dit beter elders aan de orde kan komen. Een ander cluster van vragen wat nauwelijks aan bod komt gaat over de eigen opleiding en het al dan niet aanvullen daarvan. Opleiding is een belangrijke factor in de toegang naar werk. Alleen in Heft in eigen handen komt deze vraag nadrukkelijk aan de orde.

Een ander onderbelicht onderwerp in de bestaande instrumenten is of en zo ja wat voor extra hulp iemand thuis nodig heeft als men aan het werk gaat. En hoe dit dan te realiseren zou zijn. Geen van de instrumenten gaat hier expliciet op in, terwijl het een belangrijk thema is wat cruciaal kan zijn voor het kunnen volhouden van werk op de langere termijn. Instrumenten die actief zijn in de tweede en derde fase zouden hier zeker aandacht aan kunnen besteden door dit item toe te voegen, maar aan te bevelen is natuurlijk om in de eerste fase van werk zoeken dit vraagstuk preventief te behandelen en organiseren. In het verlengde hiervan ligt de vraag wat men aan ondersteuning nodig heeft op het werk, in termen van coaching of begeleiding. Hier is wat meer aandacht voor, voornamelijk in de Makkekaart en de VraagWelder Toolbox.

Of men na uitval wil en kan terugkeren naar (hetzelfde) werk, en alle vragen die daar omheen uitgezocht en beantwoord moeten worden is een ander groot thema wat slechts in een instrument, de VraagWelder Toolbox, uitvoerig aan de orde komt. Andere beslissingen waar slechts in twee instrumenten aandacht voor is zijn de keuze voor eigen bedrijf, werken in loondienst, in een sociale werkplaats of vrijwilligerswerk; al dan niet een baan onder je niveau aannemen; over je beperking of chronische aandoening spreken in sollicitaties.

Zo worden een aantal witte vlekken zichtbaar. De betekenis hiervan wordt misschien duidelijker als we kijken of de verschillende beslissingen voor elke doelgroep in een of ander doe-het-zelf instrument aan de orde komen. Combineren we daarvoor de gegevens uit tabel 2 en 3, dan blijkt dat voor de doelgroep van mensen met lichamelijke en/of psychische beperkingen alle benoemde clusters van beslissingen minimaal in een instrument aan bod komen, behalve de keuze voor al dan niet een Wajong uitkering. Voor mensen met verstandelijke beperkingen echter, zijn er in deze inventarisatie slechts twee doe-het-zelf instrumenten gevonden die elk een van de benoemde thema's bij de kop hebben. Rond de andere keuzen zijn voor deze groep momenteel geen instrumenten gevonden.

AANBEVELINGEN

Als landelijke koepel van belangenorganisaties van mensen met chronische ziekten en beperkingen is de Chronisch zieken en Gehandicapten Raad een belangrijke partij in het vergroten van de kansen op arbeidsparticipatie. Innovatieve instrumenten waarmee zelfregie en eigen initiatief en activiteit gestimuleerd worden die bereikbaar zijn voor individuele personen kunnen een krachtige bijdrage daaraan leveren. De CG-Raad kan vanuit haar positie dergelijke innovatie stimuleren en bepleiten. Bij relevante fondsen kan aandacht gevraagd worden voor de ontwikkeling van individuele doe-het-zelf instrumenten in plaats van groepsgerichte trainingsprogramma's, die in ruime mate aanwezig lijken te zijn.² Wellicht kunnen een of meerdere evidence based trainingsprogramma's voor groepen doorontwikkeld worden tot individueel E-learning programma. De partijen die op dit terrein actief

² Zie bijvoorbeeld de opsomming op interventiesnaarwerk.nl

zijn kunnen uitgenodigd worden om de witte vlekken en de mogelijkheden voor verdere innovatie te bespreken. De opbrengsten uit deze instrumenten inventarisatie en de onlangs gestarte inventarisatie van behoeften van de doelgroep kunnen hier startdocument dienen. De CG-Raad kan op deze wijze, mogelijk ook in samenwerking met kenniscentra een verbindende rol spelen.

BIJLAGE 1 BESLISSINGEN EN KEUZEN

Binnen elk van de onderscheiden fasen: 1. Werk zoeken en vinden, 2. Werk hebben en houden en 3. Uitval en terugkeer naar werk, worden mensen geconfronteerd met beslissingen die genomen moeten worden. Keuzes die de koers bepalen en invloed hebben op de individuele kansen op duurzaam werk. Voor ieder individu liggen de mogelijkheden en de kansen anders. Goede of slechte beslissingen bestaan niet, alleen passende beslissingen. Het onderstaande overzicht geeft keuzes en beslissingen weer die mensen tegen kunnen komen rond werk.

Werk zoeken en vinden;

- Wil je bij voorkeur Vrijwilligerswerk, Sociale Werkplaats, Begeleid werken, Loondienst of Eigen bedrijf
- Kies je voor een Wajong?
- Wil je jouw opleiding aanvullen? Zo ja, hoe dan?
- Wil je extra vaardigheden trainen? Zo ja, welke?
- Wil je eventueel ook onder je niveau en ervaring werken?
- Wil je zelf actief zoeken naar werk? Zo nee, in samenwerking met professional? Zo ja, met een IRO eigen budget? Zo nee, met hulp die door het UWV is aangewezen?
- Wat voor soort werk wil je doen?
- Wil je in je werk rekening houden met je beperkingen, mogelijkheden en grenzen? Zo ja, Wil je uitzoeken wat precies je mogelijkheden, beperkingen en oplossingen bij werk zijn, zodat je zelf actief het werken met je handicap kan managen?
- Wil je uitzoeken wat passend werk voor jou precies concreet inhoudt? Zo ja, Hoeveel uur wil je werken, hoe ziet je ideale wekschema er uit, welke werktijden zijn het beste voor jou, wanneer heb je pauze nodig en hoe flexibel ben je hierin?
- Heb je thuis bijvoorbeeld voor je huishouding (meer) hulp of ondersteuning nodig als je gaat werken?
- Wil je in de sollicitatieprocedure praten over je beperkingen, mogelijkheden en grenzen? Zo ja, met wie, wanneer, wat wil je bespreken en hoe?
- Wil je op je toekomstige werk praten over je beperkingen, mogelijkheden en grenzen? Zo ja, met wie/ wanneer/ wat/ hoe? Zo ja, Wil je op je (toekomstige) werk afspraken maken over wat je nodig hebt?

Werk hebben en houden;

- Wil je kiezen voor balans tussen werk en rust en opladen? Zo ja, Wil je uitzoeken wat precies je mogelijkheden, beperkingen en oplossingen bij werk zijn, zodat je zelf actief het werken met je handicap kan managen? Zo ja, Wil je uitzoeken wat passend werk voor jou precies concreet inhoudt? Zo ja, Hoeveel uur wil je werken, hoe ziet je ideale weekschema er uit, welke werktijden zijn het beste voor jou, wanneer heb je pauze nodig en hoe flexibel ben je hierin?
- Heb je thuis bijvoorbeeld voor je huishouding (meer) hulp of ondersteuning nodig als je werkt?
- Wil je het UWV inschakelen voor (gedeeltelijke) arbeidsongeschiktheid?
- Wil je op je werk praten over je beperkingen, mogelijkheden en grenzen? Zo ja, met wie/ wanneer/ wat/ hoe? Zo ja, Wil je op je werk afspraken maken over wat je nodig hebt, materieel en immaterieel?
- Wil je ondersteuning of coaching op je werk? Zo ja, wat voor ondersteuning?
- Wil je jouw opleiding aanvullen? Zo ja, wat dan?
- Wil je extra vaardigheden aanleren? Zo ja, welke dan?

Uitval en terugkeer naar werk;

- Wil en kun je terugkeren naar werk?
- Wil je terugkeren naar dezelfde baan? Zo ja, Wil je kiezen voor balans tussen werk en rust en opladen? Zo ja, Wil je uitzoeken wat precies je mogelijkheden, beperkingen en oplossingen bij werk zijn, zodat je zelf actief het werken met je handicap beter kan managen? Zo ja, Hoeveel uur wil je werken, hoe ziet je ideale weekschema er uit, welke werktijden zijn het beste voor jou, wanneer heb je pauze nodig en hoe flexibel ben je hierin? Zo nee, Wil je doorgaan in dezelfde functie bij een andere werkgever? Zo nee, Wil je ander werk zoeken wat je leuk vind en waar je energie van krijgt? Zo ja, wil je een loopbaantraject om uit te zoeken wat je echt leuk vind?
- Wil je bij voorkeur Vrijwilligerswerk, SW, Begeleid werken, Loondienst of een Eigen bedrijf beginnen?
- Heb je thuis bijvoorbeeld voor je huishouding (meer) hulp of ondersteuning nodig als je werkt?
- Wil je het UWV inschakelen voor een (gedeeltelijke) arbeidsongeschiktheidsuitkering?
- Wil je eventueel ook onder je niveau en ervaring werken?
- Wil je jouw opleiding aanvullen? Zo ja, wat dan?
- Wil je extra vaardigheden aanleren? Zo ja, welke dan?

- Wil je op je werk praten over je beperkingen, mogelijkheden en grenzen? Zo ja, met wie/ wanneer/ wat/ hoe? Zo ja, Wil je op je werk afspraken maken over wat je nodig hebt, materieel en immaterieel?
- Wil je ondersteuning of coaching op je werk?

BIJLAGE 2 EXPERTS EN ERVARINGSDESKUNDIGEN

Heleen van Tilburg, van Tilburg Advies

Petra Jorissen, Jorissen en Co.

Dayenne Zwaagman, Patiëntenvereniging Aangeboren Hartafwijking en Valid People

Alex Schonewille en Edith van Rijn, Adviespunt Werk Nederlandse Vereniging van Hoofdpijnpatienten

Carlo Post, Autisme ten Top

Sanne Lot van Ulzen, Inklus en Outdoor activiteiten

Inge Varekamp, Coronel Instituut voor Arbeid en Gezondheid AMC Universiteit van Amsterdam

Luuk Mallee, Regioplan

Catrien Funke, Welder

Gert-Jan Wijlhuizen, Astrid Hazelhet, Suzanne Lagerveld, TNO

Bernadette Linssen, UWV

Alexandra Woldring, Sympassion

Heleen Hartholt, Coalitie voor Inclusie

Mark de Groot, Oba Milestones

Femke Reijenga, AStri

Vincent van Koersveld, Sifar

Ton van Hout, Reumapatiëntenbond

Wietse Potiek, Academie voor zelfstandigheid

Laurence Moes, Nederlandse Federatie van Kankerpatiëntenorganisaties en Project werken met een chronische aandoening

Brigitte van Lierop, CrossOver Kennis- en innovatiecentrum voor jongeren, werk en beperking

BIJLAGE 3 GERAADPLEEGDE INTERNETSITES EN LITERATUUR

Literatuur

Cora Brink, Anne Lucassen en Anouk Poll (2011) Inventarisatie zelfregie. Methoden voor professionals die werken met mensen in kwetsbare situaties; Movisie, Utrecht.

http://www.movisie.nl/onderwerpen/zelfregie/docs/Inventarisatie_Zelfregie.pdf

George Walz, Martine van Ommeren, Natasha Stroecker, Johan Bokdam, Lucas Bourdrez en Deniz Ince (2011) Handreiking Interventies kwetsbare jongeren. Eindrapport; Research voor Beleid en Nederlands Jeugd Instituut voor het Ministerie van VWS, Den Haag.

Internet sites

www.kcco.nl	www.rwi.nl
www.interventiesnaarwerk.nl	www.lekkerwerken.nl
www.sbcm.nl/informatiecentrum/	www.woordengebaar.nl
www.vraagwelder.nl	www.vilans.nl
www.liesa.nl	www.leokannerhuis.nl
www.movisie.nl	www.onlinetalentmanager.nl
www.tno.nl/skills	www.invra.nl
www.werk.nl	www.auris.nl
www.dunov.com	www.makkeweb.nl
www.kwaliteitspel.nl	www.basisacademie.nl
www.competentiespellen.nl	www.detaalgids.nl

www.eigenkrachtwijzeralmere.nl	www.vrijbaan.nl
www.darius.nl	www.helpjezelfaaneenbaan.nl
www.milestoneseportfolio.nl	www.arboportaal.nl
www.ehbw.nl is onder reconstructie	